

Пішенін І. К.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
Міжнародного університету «Україна»

Pishenin I. K.
PhD, Associate Professor of Management
International University «Ukraine»

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ ТРАНСПОРТНОЇ СФЕРИ

INSTITUTIONAL SUPPORT INTERNATIONALIZATION OF THE TRAINING TRANSPORT SERVICES

Анотація. У статті досліджено вирішення проблеми інституційного забезпечення інтернаціоналізації підготовки спеціалістів транспортної сфери. Розглянуто особливості забезпечення процесів інтернаціоналізації підготовки, особливо у системній взаємодії окремих складників. Визначено, що інтернаціоналізація освітнього процесу повинна забезпечуватися у відповідних напрямках: адміністративному, академічному, науково-дослідному та соціально-культурному.

Ключові слова: транспортно-промисловий комплекс, інтернаціоналізація освіти, підготовка спеціалістів.

Постановка проблеми. Посилення конкурентної боротьби, концентрація транспортного ресурсного потенціалу, активізація процесів глобалізації і розвиток інформаційних технологій призводять до значного ускладнення роботи транспортно-промислового комплексу. Це вимагає вдосконалення системи підготовки спеціалістів транспортно-промислового комплексу і впровадження новітніх освітніх технологій. Під час формування стратегії розвитку системи підготовки спеціалістів фундаментом є формування освітнього кластеру. Освітній кластер дає змогу забезпечити процес інтернаціоналізації освіти, скоординувати участь освітніх закладів у міжнародному освітньому просторі, а також забезпечити проведення міжнародних освітніх заходів відповідно до європейських стандартів [1, с. 11–13; 3, с. 35].

Природно, виникає нагальна потреба в новому інституційному забезпеченні, нових інструментах і технологіях планування навчального процесу, що дасть змогу систематизувати і спростити наявні складні структури управління навчальними закладами, що готують спеціалістів транспортно-промислового комплексу. У зв'язку із цим розвиток процесів освітньої кластеризації транспортно-промислового комплексу є одним із найважливіших у сучасній економічній науці та практиці [2, с. 31; 4, с. 165].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній вітчизняній теорії кластеризації розглянуто особливості формування підприємницьких кластерів на регіональному та державному рівнях. Окремі аспекти створення кластерів на теоретичному рівні досліджено багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема: О. Білорусом, Б. Борщевським, О. Бутнік-Сіверським, І. Бураковським, М. Войнаренком, А. Гайдучьким, А. Гальчинським, А. Гончаруком, М. Енрайтом, Г. Йоффе, С. Квашею, А. Кеттельсом, В. Котляренком, О. Лукою, Ю. Макогоном, М. Портером, Дж. Робіном, П. Саблуком, С. Соколенко, А. Філіпенко, І. Школою, В. Юрчишиним та багатьма іншими.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте як у наукових роботах минулих років, так і в працях сучасних дослідників лише частково роз-

глядаються особливості створення та ефективного функціонування транспортних кластерів, недостатньо оцінена їх спроможність успішно конкурувати на світових ринках, майже відсутній аналіз поширення й поглиблення інтеграційних процесів у європейських країнах. Практичні аспекти формування освітніх кластерів залишаються малодослідженими, особливо формування освітніх кластерів, а також механізмів їх впровадження. Методичне підґрунтя формування освітнього кластеру в транспортно-промисловому комплексі є також несформованим.

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності формування освітнього кластеру транспортно-промислового комплексу та розробленні сучасних технологій управління таким освітнім кластером з урахуванням мінливих тенденцій розвитку ринку транспортних послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. В останні роки слід відзначити суттєві глибокі зміни у транспортній сфері, велику кількість інновацій у системі транспортних перевезень, формах і методах обслуговування транснаціональних корпорацій.

Методи управління транспортною сферою формувалися десятками років, постійно ускладнювалися і формувалися нові технології і системи вдосконалення. Створювалися зовсім нові види транспортних операцій, логістичні системи оперативного обслуговування, значно збільшувалася конкуренція з формуванням нових міжнародних транснаціональних корпорацій, які отримують права роботи на українському ринку транспортних послуг. Паралельно значно збільшуються транспортні ризики, які пов'язані з розвитком транспортної галузі. Така ситуація вимагає поставити на перше місце вдосконалення системи управління транспортно-промисловим комплексом.

Сучасний транспортний ринок – це місце, де формується перевірка на досконалість не тільки транспортних послуг, а й система логістики, спроможність змістовного аналізу впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, вивчення й адекватне реагування на постійні зміни в ринковій ситуації, вміння приймати управлінські рішення на основі змінної багатофакторної інформації та креативного мислення.

Розбудова національної транспортної системи за змінних ринкових умов потребує постійного вдосконалення системи підготовки фахівців транспортної галузі, різних складників навчального процесу, сучасних технологій навчання, впровадження європейських принципів міжнародної інтеграції.

За умов високої ризикованості та мінливості факторів впливу зовнішнього середовища управління процесами підготовки спеціалістів транспортної галузі залежить від ефективного використання освітніх ресурсів і вибору раціонального варіанта інтернаціоналізації підготовки. Це дає підстави створити відповідні засади для формування інституційного забезпечення інтеграційних процесів ефективного й науково обґрунтованого планування розвитку освіти в транспортно-промисловому комплексі. Необхідно впровадити комплексний підхід до створення ефективних заходів, зокрема стратегічних, для забезпечення системності організації інтернаціоналізації підготовки спеціалістів транспортно-промислового комплексу.

Слід визнати, що досить часто в контексті критичних зауважень щодо інтеграційних процесів в освіті порушується комплексність підходу до підготовки спеціалістів транспортно-промислового комплексу. Недостатньо розробленими на державному і регіональному рівнях залишаються питання інституційного забезпечення процесів інтернаціоналізації підготовки, особливо в системній взаємодії окремих складників. Процес планування інституційного забезпечення має комплексний, системний характер. Основними його складниками мають бути:

1) інформаційна система, що забезпечує можливість створення освітнього інформаційного простору на всіх рівнях підготовки;

2) методологічний апарат, що включає сучасні засоби і методи викладання дисциплін з упровадженням інтерактивних освітніх технологій;

3) аналітичний центр, який здійснює забезпечення якості підготовки спеціалістів всіх рівнів підготовки. Такий центр аналітично переробляє певні цільові показники за відповідний період підготовки спеціалістів.

Інституційне забезпечення дає змогу створити стратегічну програму розвитку освітніх структур транспортно-промислового комплексу, допоможе сформувати підготовку спеціалістів відповідно до потреб ринку і забезпечення очікуваних результатів на найближчий і віддалений періоди.

За допомогою такого структурного стратегічного планування можливо здійснити чіткішу координацію освітніх закладів до фундаментального перетворення освітніх процесів відповідно до міжнародних стандартів.

Слід зазначити, що в період трансформації економіки значно збільшилися вимоги до менеджменту транспортних компаній. Це потребує високої взаємодії країни в рамках Євросоюзу, що вимагає розширення участі корпорацій на міжнародних ринках. Інтернаціоналізація освітнього процесу повинна забезпечуватися у відповідних напрямках: адміністративному, академічному, науково-дослідному та соціально-культурному.

Головними завданнями адміністративного рівня інтернаціоналізації освіти слід уважати:

– визначення всіх компонентів інтернаціоналізації освітнього процесу під час підготовки спеціалістів транспортної галузі;

– змістовну розбудову внутрішньої системи забезпечення якості освіти відповідно до освітніх запитів широкого кола потенційних роботодавців;

– налагодження поточної роботи освітніх закладів щодо впровадження змін;

– підведення підсумків та змістовний аналіз відхилень результатів підготовки з проведенням корегування складників системи.

Для забезпечення системи інтернаціоналізації дуже важливо визначення ключових компонентів, які суттєво впливають на освітній процес. До таких компонентів передусім слід віднести планування заходів щодо інтернаціоналізації освітнього процесу, які є одним із центральних показників і використовуються як орієнтир, що відображає спрямованість стратегічного розвитку.

Оцінювання поточного стану входить у програму стратегічного розвитку, показуючи підсумкові здійснення комплексу стратегічних і тактичних завдань (загальних і за підрозділами). Особливе значення у зв'язку з вищезказаним набуває візуалізація усіх наявних та прихованих елементів інтернаціоналізації.

У сучасних умовах визначальною стадією, що забезпечує позитивні зрушення, є визначення пріоритету інтернаціоналізації. Сприяння інтернаціоналізації навчального процесу на основі національної системи забезпечення якості в аспекті внутрішніх взаємовідносин навчальних закладів транспортно-промислового комплексу забезпечує інвестиційну привабливість освітньої організації.

Ураховуючи позитивний міжнародний досвід, формується функціонально-орієнтована модель структури інтернаціоналізації на основі взаємодії всіх освітніх процесів. Така функціонально-орієнтована модель є принциповою для забезпечення інтеграції навчального процесу. Функції системи оптимізації навчального процесу аналізуються відповідно до головних завдань незалежно від факторів впливу внутрішнього і зовнішнього середовища. Це дає змогу чітко моделювати логіку взаємодії освітніх процесів навчальних закладів транспортно-промислового комплексу.

Процес удосконалення інтегрованої моделі прийняття управлінських рішень включає вхідну інформацію, необхідну для здійснення аналізу, рекомендації щодо вдосконалення процесу управління, програмне забезпечення та оцінку результатів підготовки. Окремим блоком постає аналітичне оброблення інформації.

Інтегрована модель включає відповідні блоки, які декомпонуються з урахуванням закладеного змісту. Блоки пов'язані послідовними діями, що забезпечують перехід інформаційних потоків в удосконалену модель.

Однією з умов ефективної підготовки спеціалістів транспортно-промислового комплексу є застосування інноваційних технологій у навчальний процес.

Становлення та розвиток ринкових відносин транспортної галузі вимагають кардинальних змін в організації системи господарювання, що потребує відповідного рівня професіоналізму та загальної культури ділових відносин спеціалістів. Як уже зазначалося, одним із провідних напрямів інтеграції освіти транспортно-промислового комплексу є соціально-культурний.

Зростання конкуренції на ринку транспортних послуг ставить до фахівців наступні вимоги: свобода дій, самостійність, ділова активність, креативність, здатність до самостійного прийняття рішень, здатність навчатися протягом усього життя. Організаційні зміни в транспортній сфері в розвинених країнах показали, що кар'єрний успіх спеціалістів, насамперед, залежить від навичок і здібностей працівників поряд із розвитком новітніх технологій, а це вимагає значних і неперервних інвестицій в освіту. Розроблення і впровадження професійної ступеневої освіти потребує інноваційних форм навчання за різними напрямками підготовки майбутніх спеціалістів транспорт-

ного профілю, і це необхідна умова формування їхніх професійних навичок і забезпечення їх конкурентоспроможності на ринку праці.

Удосконалена інтегрована модель дає змогу бачити логіку виконання навчального процесу, за допомогою якої керівництво може формувати стратегію розвитку освітнього закладу, а також проводити оцінку якості навчання, упорядковувати дії адміністрації, реалізовувати структурний підхід до оптимізації розподілу навчальних дисциплін по семестрах і модулях, постійно поповнювати інформаційну базу за центрами якості підготовки.

Необхідно визначити важливі складники, що стосуються центрів забезпечення якості підготовки: зміну рівня деталізації викладення дисциплін по напрямках підготовки і більш об'ємне викладення матеріалу відповідних дисциплін на вищих рівнях підготовки.

Висновки. Інтеграція України до європейського освітнього простору вимагає сьогодні від фахівців передусім фундаментальних профільних знань, якісної роботи в умовах постійної зміни законодавчо-правового поля, документації, ризику та невизначеності, здатності творчо використовувати здобуті знання на практиці для своєчасного прийняття ефективних управлінських рішень. Вимоги, які пред'являються на ринку праці, у динамічно мінливому сучасному транспортному світі постійно зростають. Реалії сьогоdnішнього дня показують, що

перед спеціалістами гостро постає необхідність освоєння суміжних професій. Сьогодні необхідний такий спеціаліст, який здатний підніматись як по службовій сходинці, так і рухатися по паралелі в рамках транспортної сфери. Розв'язанню завдань підготовки висококваліфікованих спеціалістів сприяє викладання профільних дисциплін. Передусім це теоретична підготовка, яка охоплює як аудиторну, так і самостійну підготовку студентів. По-друге, це практична підготовка, яка передбачає проведення виробничої практики, виконання курсових робіт, розрахункових завдань, ситуаційних завдань із залученням матеріалів досліджуваних транспортних господарств, даних аналогічних підприємств галузі, статистичних щорічників, підручників, монографій та інших літературних джерел. У процесі вивчення базових дисциплін студенти оволодівають базовими знаннями. Розвиток професійно важливих якостей найбільш інтенсивно відбувається на старших курсах у ході вивчення професійних дисциплін та дисциплін спеціалізації.

Окрім навчання, на нашу думку, необхідно звертати увагу на необхідність формування у студентів активної позиції на ринку праці. Реалізувати це дають змогу аудиторні заняття, присвячені ефективній поведінці на ринку праці, спрямовані на розвиток комунікативних навичок, підготовку професійного резюме, просування своїх здібностей та навичок на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк О.І. Кластери як організаційна структура інноваційно-інвестиційної моделі розвитку промисловості / О.І. Гуменюк // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2. – С. 9–19.
2. Коваленко В. Розумові технології у вирішенні глобальних і фахових проблем вищої освіти / В. Коваленко // Вища освіта України. – 2016. – № 1. – С. 30–34.
3. Кулявець В.Г. Промислові кластери в глобальному економічному розвитку / В.Г. Кулявець // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2009. – № 4(24). – С. 30–38.
4. Чужиков В. Кластери як об'єкт державного регулювання / В. Чужиков // Вісник Української академії державного регулювання. – 2001. – № 4. – С. 160–167.

Анотація. В статтю представлені результати дослідження по решению проблемы институционального обеспечения интернационализации подготовки специалистов транспортной сферы. Рассмотрены особенности обеспечения процессов интернационализации подготовки в системном взаимодействии отдельных составляющих. Определены основные базовые направления интернационализации образовательного процесса: административное, академическое, научно-исследовательское и социально-культурное.

Ключевые слова: транспортно-промышленный комплекс, интернационализация образования, подготовка специалистов.

Summary. The article presents the results of a study to address the institutional support of internationalization of training of specialists of the transport sector. The features enable the preparation of the internationalization process in the system interaction between individual components. The main basic direction of internationalization of the educational process: administrative, academic, research and socio-cultural.

Key words: transport and industry, internationalization of education, and training of specialists.